

Nedělní úvaha (kázání) **na text Markova evangelia** **v Lysé nad Labem, 21. března 2021**

Nebraňte mu, aneb cizí uzdravování

Jan mu řekl: „Mistře, viděli jsme kohosi, kdo v tvém jménu vyhání démony, ale s námi nechodil; i bránili jsme mu, protože s námi nechodil.“ Ježíš však řekl: „Nebráňte mu! Žádný, kdo učiní mocný čin v mém jménu, nemůže mi hned nato zlořečit. Kdo není proti nám, je pro nás. Kdokoli vám podá číši vody, protože jste Kristovi, amen, pravím vám, nepřijde o svou odměnu.“

(Bible, Markovo evangelium, 9. kapitola)

Berna Lopez, www.evangelie-et-peinture.org

Vhodné je doplnit četbou 11. kapitoly 4. knihy Mojžíšovy (Nu 11,10-16,24-29). Také žalm 143, epištola Koloským (Ko 3,8-11), stejně jako píseň 157 či 236, doplňují toto přemýšlení.

Dnešní Markův text je opět o uzdravování, ale zcela netradičně o uzdravování mimo Ježíšův okruh. Někdo neznámý tu uzdravuje, nosí na sobě dokonce logo Ježíšovy firmy, ale Kristův rozhodně není. Pravda, nedělá zřejmě nic nekalého, ba naopak. Minimálně se snaží chovat lidsky a humánně, dle kritiky ovšem bez víry, resp. bez společenství víry v Krista, společenství Ježíšových nejbližších. On Krista nezná, nemůže jej znát osobně, tak jako ti, kdo s ním chodí, povídají si a poslouchají jej. Janovo postesknutí vlastně dobře známe. „Co může o víře, o vztahu s Bohem, o tobě, Ježíši, vědět, když k tobě nepřijde? Vždyť sem k nám, kolem tebe shromážděných, nezavítá, jak je rok dlouhý.“

To je jeden možný osten výtky vůči neznámému léčiteli. Druhý je, že bez této osobní znalosti onen dotyčný jméno Ježíšovo zneužívá, že je to jen zástěrka, schovávání se za lépe znějící a společensky populárnější jméno či organizaci. Jakoby zde učedníci hlídali dobré jméno své značky, resp. bránili zneužití svého know-how, svého duševního vlastnictví a hlídali zisky své „firmy“.

V kontextu Markovy teologie uzdravování nelze proti Janově výtce také nic namítat. Koresponduje se vším, co jsme zatím v omylech a nepochopeních kolem Ježíšových uzdravování zažili. My i učedníci už přece dávno víme, že Ježíš uzdravuje kvůli víře, osvobozuje kvůli společenství s Bohem, otevírá uši, oči i řeč kvůli modlitbě. Skoro nikdo tomu ovšem nerozumí a Ježíš je hluboce nepochopen. Z kontextu Markova vyprávění se nezdá pravděpodobné, že by náš dnešní neznámý léčitel jednal z „křesťanských“ duchovních pohnutek a krom uzdravování vedl k modlitbě, vyznávání vin, naslouchání Ježíšovým slovům, promýšlení Písma, obrácení k Bohu. Přesto je učedníková výtka Ježíšem odmítnuta a neznámý není Ježíšem kritizován. Možná i proto, že si tady stěžuje a hartusí právě jeden z Kristových učedníků. Už dlouho zní Ježíšovy výtky právě vůči nim. Dokonce jim vyčítá právě to, co je nyní učedníky vyčítáno onomu cizímu léčiteli. Že nechápu duchovní rozměr všech těch znamení a Ježíšovy přítomnosti, že jsou příliš koncentrováni na lidi kolem a málo na Krista. Že jsou přizemní a malověrní, ba nevěřící. Nevíru tu vyčítají ti, kterým je právě nevíra vyčítána. Jeden z důvodů dnešního Ježíšova ohrazení je tedy něco jako povzdech. „To říkají ti praví!“ kontruje tu Ježíš učednické stížnosti. Zdálo by se, že Janova kritika je právoplatná, ale učedníci dostanou zase vynadáno. Je nám jich skoro líto. Jenže si za chvíli ukážeme, že dostali naloženo opět po právu.

Opustíme ale na chvíli spor Ježíš versus učedníci. Ježíš tu přece nerehabilituje neznámého léčitele jen z důvodů věčných hádek s učedníky, nedělá to jen proto, aby svým žákům oponoval a shodil z principu vše, co říkají. Ježíš na neznámém léčiteli přece jen něco oceňuje. Jsme tu svědky Ježíšovu přitakání lidské vzájemnosti a humanitě, kterou neznámý léčitel reprezentuje. „Představte si,“ nabízí podobenství Ježíš, „že vám dá někdo uprostřed vyprahlé pustiny napít vody. Je jedno pod jakým firemním logem to udělá či za jakou humanitární organizaci vystupuje. Vždy to souzní s mým apelem na skutky vzájemného milosrdenství, vždy se to dá schovat pod moje logo i moje jméno.“ Ježíš se tak hlásí k humanitě jako něčemu bytostně křesťanskému, Kristu vlastnímu. „A právě proto, že jste moji, tedy Kristovi,“ dodává pak poněkud kostrbatě Ježíš ke svým učedníkům, „právě proto podobnou humanitu musíte ocenit, protože v nebi bude oceněna určitě!“ (viz Mt 25,31-46 - v Markovi ale ekvivalent nenajdeme.)

Dost možná proto zařadil evangelista Marek tento oddíl. Chce bránit našemu nepochopení, ke kterému by Ježíšovo dosavadní jednání mohlo svádět. Ono to věčně utajování všech uzdravení (mesiášské tajemství) a občasná podráždění nad požadavky nemocných a polemiky s tím spojené, ono to vše neznamená (a Marek tu významně zvedá prst), že by se Ježíš humanitě, službě člověka člověku a mezilidské pomoci bránil či ji odsuzoval. Jenže to tak může vyznít, minimálně to v dnešním příběhu napadlo jednoho z Ježíšových blízkých. Proto musí přijít dnešní text, dnešní spor s učedníky. Nejde ale jen o rehabilitaci lidskosti. Ježíš se tu s učedníky docela chytne a důvodem není jen prosté konstatování, že si máme vzájemně pomáhat („dávat si napít“). Ježíš se

nepozastavuje ani nad Janovými výhradami k humanitě bez víry. A Ježíšovi učedníci to přirozeně neschytají ani pro svůj důraz na společenství s Kristem. Jejich mistr pak není ani škarohlíd a nevyvolává spory, aby si něco dokázal. Proč tedy zní naším textem další Kristova polemika s učedníky?

Důvodem může být onen akt omezování. *Bránili jsme mu, protože s námi nechodil*, říkají Ježíšovi žáci. Ve hře je tedy perzekuce na základě škatulkování lidí, ponižování jedněch na úkor druhých. Následky takového chování jsou nebezpečné. Hledání nepřátel, očerňování, tresty, to vše je pro Krista nepřipustné. Problém je černo-bílé vidění světa. Bývá to zaštitěno proklamačními hesly. Snad si vzpomenete na doby socialismu, na nápisy typu „Kdo nejde s námi, jde proti nám“. Kdo nejde s námi, je náš nepřítel; kdo není komunista, je škůdce, imperialista, zloduch s lidskou tvář. *Kdo nejde s námi, jde proti nám*; to heslo zavání demagogií; evokuje dobu totality, kterou nejen že všichni pamatujeme, ale která se ve společnosti neustále opakuje. Tak jako kdysi, i dnes jsou lidé vyhazováni z práce pro jiný názor, klečí se před propagačními hesly, které nám říkají, na čem nám musí záležet.

Inu, jsme jen lidé. Tendence vymezovat se vůči jiným skupinám provází všechna lidská hnutí. Dnes čtená Kristova slova nastavují ale zrcadlo především církvi. Na příkladu učedníka Jana v dnešním příběhu si můžeme uvědomit, kde je ukryto Ježíšovo varování a překvapivě se za Kristovými slovy neskrývá žádná patetická proklamace, že jsme si všichni rovni a všichni děláme totéž stejně dobře. Janovi na neznámém dobrodinci vadí především to, že nepatří do jejich party, tedy mezi Janovy křesťany, že doslova „nechodí“ s nimi. A to Ježíš nezpochybňuje. Vztáhneme-li to na půdu ekumeny, do nepřehledného pole všech těch církví a církevíček, které si všechny nárokují Kristovu nejtěšnější blízkost, pak nám Markovo evangelium neříká, že jsou si v této věci všechny rovny. V tom textu se na rovinu říká, že někteří jsou fyzicky s Kristem pořád, jiní málo a někteří jej mají jen ve svém názvu. Evangelium ale odkrývá zajímavý paradox. Ti Kristu nejbližší se už tolikrát mýlili! A ti vzdálení mohou být Kristem překvapivě oceněni! To je myšlenka textu i jádro ekumeny. Problematické není vědomí vlastní blízkosti Kristu, ale očerňování a potírání konkurence. Církevní tradice i důrazy mohou být různé, nelze ale Kristu podsouvat, co neocení. Nelze dělat dělící čáry a určovat, kdo bude v pekle. Neustálý boj vůči společným nepřítelům možná stmeluje lidský kolektiv, ale Bůh z něj nadšený není. Co tedy Bůh ocení? Evangelium je stále příběhem učedníků. Je příběhem těch, kteří jsou Bohu blízko. Těch, kteří se tak často mýlili a přece s nimi Ježíš večerí, povídá si, provází je. Církev nemá formovat označování nepřátel a jejich pronásledování; snaha být Bohu co nejbliž církev ale dozajista pozitivně formuje. Touha po Boží blízkosti je adekvátní náplň církve. Když pro nic jiného, pak protože blízký vztah a Boží láska dokážou smazat nejednu naši učednickou chybu, hloupost a nechápavost.

Ještě více to pochopíme v kontextu jednoho příběhu z počátku Markova evangelia. Nejhorší podpásovkou, s jakou se Ježíš potkal, bylo označení jeho úspěchů za úspěchy zla. Židovskými duchovními představiteli byl obviněn ze spolčení s ďáblem, to díky němu měl mít takové pokroky v uzdravování (Mk 3,20-30). Tahle podpásovka je starý lidský trik, používají ho na východě i západě, konzervativci i liberálové. Je to diskreditace názorových oponentů poukazem, že mají-li nějaké úspěchy, pozitivní výsledky či potvrzení svých závěrů, jde o trik za špinavé peníze, dezinformační kampaň a maskovanou lež, která se jednou provalí. A přesně tento způsob boje Ježíš kategoricky odmítá. Ježíšovo *Kdo není proti nám, je s námi* odmítá v oponentech apriori vidět nepřátele, které je potřeba za každou cenu shodit a porazit. Všimá si, že „proti“ jsou tak nakonec právě a jen ti, kteří „proti“ být chtějí; ti, kteří potřebují svět nesmiřitelně dělit a hodnotit. *Kdo nejde s námi, je proti nám*; kdo nejde s námi, je zlý. Takovou sebeidentifikaci a negativní vymezení Ježíš odmítá. Jistě že jsou tu ti, kteří s námi nejsou. Ale jedná se o ty, kteří s námi být nechtějí a nikoli o ty, kterým jsme tu roli přisoudili, říká Ježíš. Proti nám stojí ti, kteří proti nám stát chtějí, a nikoli ti, které jsme do opozice sami při svém škatulkování postavili, a na něž hystericky reagujeme.

Ježíš i důrazně přikazuje: „Nebraňte mu!“ A není to jen výzva k toleranci dobrých skutků onoho neznámého. Výzva „nebraňte mu“ se užívala k toleranci proroků, formulovala zákaz bránit jim v řeči. Také se užívala k přitakání křtu pohanů. „Nebraňte mu nechat se pokřtít, ať už je Hebrej či Řek, žid či pohan.“ Výzva „nebraňte mu“ tak jednak otevírá naše uši vůči oponentově řeči a naši řeč pro dialog s ním, ale také nabízí případné přijetí do vlastních řad (či dokonce samotný jeho křest). Nebude-li chtít sám stát stranou, my jej stranou stavět nemáme. Nemáme mu bránit mluvit, nemáme se bránit mu naslouchat a přijmout jej mezi sebe.

Jedno staré pořekadlo říká, že štěstí sedne i na vola. Podobně je to s Duchem svatým. Někdy může Bůh jednat skrze lidi, u kterých bychom to ani náhodou neočekávali. Částečně to platí pro našeho dnešního neznámého léčitele, potvrzují to i nečekaní proroci v Mojžíšově táboře z dnešního prvního čtení (Nu 11). Podobné věci se jiným věřícím těžko přijímají, je to problém žárlivosti. Kde je láska, je i žárlivost. Žárlil Jozue, žárlili jistě i učedníci na neznámého léčitele, žárlivají církve navzájem. Vždy se pak najde nějaká výtku, nějaký projev víry, který je ostatním trnem v oku. „*Nebraňte jim!*“ říká do toho Ježíš. „Nebraňte jim, třeba přijdou až k nám, ke mně.“ A Mojžíš dodává, *kéž by všechen Hospodinův lid byli proroci! Kéž by jim Hospodin dal svého ducha!* Mojžíš i Ježíš vystihují jednu podstatnou věc. Že vedle lásky potřebují lidé také naději. Naději trvalejšího rázu než naději v člověka, naději jeden v druhého. Mezilidská láska snad vede člověka správným směrem. Snad jej vede po stezce dobrých skutků k lepšímu světu. Ale jsou místa, kam člověk člověka doprovázet nemůže.